

Polsko-Czeski Zespół ds. Podręczników Szkolnych

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2015.037>

Polsko-czeska współpraca w badaniach podręczników szkolnych ma już swoją wieloletnią tradycję. Pierwsze tego typu gremium stanowiła międzyrządowa Polsko-Czechosłowacka Komisja Podręcznikowa, utworzona pod koniec lat sześćdziesiątych XX wieku, pod nadzorem resortów oświaty Polski i Czechosłowacji (formalnie komisja ta nie zakończyła swojej działalności). Kolejną próbę wspólnych analiz polskich i czeskich podręczników szkolnych podjęto na początku lat dziewięćdziesiątych, tworząc grupę roboczą ds. podręczników szkolnych przy Stałej Wspólnej Polsko-Czeskiej Komisji Nauk Humanistycznych, działającej pod patronatem ówczesnego Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministerstwa Szkolnictwa, Młodzieży i Kultury Fizycznej Republiki Czeskiej. Grupa ta działała do 2006 roku pod przewodnictwem doc. Błażeny Gracovej z Uniwersytetu w Ostrawie, m.in. przygotowując niepublikowane ekspertyzy, organizując seminaria naukowe a także wydając pojedyncze prace naukowe z zakresu badań nad świadomością młodzieży i kształtowaniem się wzajemnych stereotypów.

Najnowsza inicjatywa kontynuacji badań nad polskimi i czeskimi podręcznikami szkolnymi zrodziła się w gronie członków Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego. W styczniu 2014 roku Zarząd Towarzystwa podjął uchwałę o rozpoczęciu starań w celu powołania polsko-czeskiej komisji podręcznikowej, a także o utworzeniu tymczasowego Polsko-Czeskiego

Zespołu ds. Podręczników Szkolnych, którego zadaniem jest wypracowanie koncepcji funkcjonowania tego gremium oraz założeń planowanych badań podręcznikowych.

Zespół ten, działając pod przewodnictwem dr hab. Danuty Konieczki-Śliwińskiej z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz prof. Błażeny Gracovej z Uniwersytetu w Ostrawie, uzyskał poparcie m.in. Ambasady Polskiej w Republice Czeskiej, Ministerstwa Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego w Republice Czeskiej, a także władz rektorskich Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Ostrawskiego.

W toku dotychczasowych prac zorganizowano grupę doświadczonych specjalistów, reprezentujących środowiska dydaktyczno-naukowe obu krajów. Poza wymienionymi wyżej współprzewodniczącymi w jej skład weszli: prof. Zdeněk Beneš, historyk, dydaktyk historii z Uniwersytetu Karola w Pradze, dr hab. Józef Brynkus, historyk, dydaktyk historii z Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, prof. Tadeusz Siwek, geograf z Uniwersytetu Ostrawskiego, prof. Roman Matykowski, geograf z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr Denisa Labischová, historyk, dydaktyk edukacji obywatelskiej z Uniwersytetu Ostrawskiego, dr hab. Małgorzata Machałek, historyk, dydaktyk edukacji obywatelskiej z Uniwersytetu Szczecińskiego, dr Martin Tomášek, bohemia, znawca literatury czeskiej z Uniwersytetu Ostrawskiego, dr Lenka Németh-Vítová, polonistka, znawczyni literatury polskiej i czeskiej z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, mgr Marta Kmieć, Dyrektor Centrum Pedagogicznego dla Polskiego Szkolnictwa Narodowościowego w Czeskim Cieszynie, dr Ryszard Gładkiewicz, historyk z Uniwersytetu Wrocławskiego, wiceprzewodniczący Polsko-Czeskiego Towarzystwa Naukowego, mgr Jadwiga Dunaj z Ośrodka Współpracy Polsko-Czesko-Słowackiej. Do stałej współpracy, w roli konsultantów, udało się również zaprosić prof. Grażynę Pańko z Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. Adama Suchońskiego z Uniwersytetu Opolskiego i prof. Jacka Balucha z Uniwersytetu Opolskiego.

Proponowana koncepcja funkcjonowania przyszłej komisji polsko-czeskiej zakłada prowadzenie badań nad podręcznikami szkolnymi do nauczania historii, geografii, literatury polskiej i czeskiej, wiedzy o spo-

łeczeństwie, a także szeroko rozumianej edukacji regionalnej. W ramach prac komisji założono przeprowadzenie analiz aktualnie obowiązujących podręczników szkolnych wraz z towarzyszącymi im materiałami dydaktycznymi, tzw. pakietami edukacyjnymi, w zakres których wchodzi także materiały pomocnicze dla ucznia i materiały metodyczne dla nauczyciela. Wyniki dokonanych analiz podręcznikowych będą prezentowane podczas corocznych posiedzeń komisji. Planowane jest również zorganizowanie międzynarodowych konferencji naukowych, podczas których omawiane będą najważniejsze problemy historiograficzne i dydaktyczne relacji polsko-czeskich. Wyniki badań komisji będą upowszechniane m.in. w formie materiałów dla nauczycieli dostępnych na stronie internetowej, warsztatów metodycznych, kształcenia e-learningowego.

Tym, co szczególnie wyróżnia funkcjonujący już zespół polsko-czeski, jest przede wszystkim niespotykany dotąd szeroki zakres analiz prowadzonych w pięciu zespołach specjalistycznych (do każdego z wymienionych wyżej przedmiotów szkolnych) z obu krajów, wspieranych przez stałych konsultantów. Dzięki szerokiemu wsparciu patronów (w tym trzech uczelni wyższych) możliwa jest systematyczna współpraca badawcza wszystkich uczestniczących w projekcie specjalistów. Priorytetem działania Zespołu (a w przyszłości również i komisji podręcznikowej) jest ponadto jak najszersza formuła popularyzacji wyników przeprowadzonych analiz, aby realnie oddziaływać na współczesną edukację szkolną i propagować optymalne relacje polsko-czeskie.

Pierwsze posiedzenie Zespołu odbyło się w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w dniach 14–15 IV 2014 roku. Podczas merytorycznej części spotkania dokonano wstępnego podsumowania dotychczasowych badań nad problematyką czeską w polskich podręcznikach i problematyką polską w podręcznikach czeskich, przedstawiono ponadto wcześniejsze ustalenia polsko-czeskich komisji podręcznikowych. Zespół podkreślił wówczas bardzo wyraźnie potrzebę skoncentrowania badań porównawczych przede wszystkim na tych zagadnieniach, których w podręcznikach obu stron wyraźnie brakuje, a co łączy oba narody i państwa. Działania Zespołu, przygotowujące do analiz polskich i czeskich podręczników historii, kontynuowano na posiedzeniu w Trzebieszowicach k. Łądką Zdroju, w dniach 9–10 X 2014 roku. Podczas

obrad szczegółowo zapoznano się z systemami edukacyjnymi i podstawami programowymi obu krajów, koncepcjami edukacji regionalnej oraz formami jej praktycznej realizacji. Rozpoczęto ponadto dyskusję nad założeniami metodologicznymi i dydaktycznymi projektowanych badań podręcznikowych, stanowiącą główny punkt programu kolejnego spotkania Zespołu w Polanicy-Zdroju w marcu 2015 roku. Zaplanowano również pierwszą międzynarodową konferencję naukową poświęconą omówieniu wyników analiz problemu socjalizmu po II wojnie światowej we współczesnych polskich i czeskich podręcznikach szkolnych, która odbędzie się w dniach 18–20 X 2015 roku w Pradze.

Danuta Konieczka-Śliwińska